

Inspiratiebrief 3: de Amsterdamse school

Doel: kennismaken met de Amsterdamse school en het kunnen herkennen van deze stijl.

Inleiding

Welkom bij inspiratiebrief 3.

Deze inspiratiebrief is gemaakt als voorbereiding op de lessen die straks weer gaan komen en om je alvast wat enthousiast te maken voor alles wat je nog gaat leren.

Je kunt het zien als een eerste kennismaking met dit vakgebied en vervangt niet de lessen die je straks gaat volgen.

De boeken die je nodig hebt bij de lessen zijn soms als basis genomen voor deze lesbrieven.

Per inspiratiebrief staat, indien nodig, vermeld welk van de twee boeken de bron is.

Je maakt de opdrachten voor jezelf, je hoeft ze niet in te sturen.

inspiratiebrief 3 gaat over de Amsterdamse school in de bouwkunst. In het boek staat er kort wat over op pagina 62.

We vullen dit graag aan met meer informatie en afbeeldingen.

Het Schip in Amsterdam, 1917-1920 (Michel de Klerk).

We wensen je veel plezier met deze inspiratiebrief.

Team Interieuracademie.

Bron

De basis van het Interieurontwerp

ISBN: 978-0—415-0909-3

Inleiding.

Bron: wikipedia

[https://nl.wikipedia.org/wiki/Amsterdamse_School_\(bouwstijl\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Amsterdamse_School_(bouwstijl))

De Amsterdamse school

De Amsterdamse School is een stijl in de bouwkunst, te plaatsen in de periode van de Moderne Bouwkunst, waartoe ook onder meer De Stijl, het nieuwe bouwen, de Chicago School en het expressionisme gerekend worden, die als reactie op de zogenaamde neostijlen te zien zijn.

De Amsterdamse School kenmerkt zich door gebruik van expressieve en fantastische vormen, verwant aan het expressionisme. Ze is in zekere zin ook een reactie op het rationele werk van H.P. Berlage en dan in het bijzonder op de Beurs van Berlage (1898-1903), die dus uitdrukkelijk niet tot de Amsterdamse School behoort maar gezien kan worden als het begin van het Nederlandse traditionalisme.

Ook kan de ontwikkeling verklaard worden uit de overgang van Nieuwe Kunst en de buitenlandse varianten als Jugendstil en art nouveau naar wat later – zeker wat betreft de decoratieve kunsten ook wel tot de art deco wordt gerekend. In 1916 bekritiseerde Michel de Klerk de werkmethode van Berlage en beschreef daarmee indirect op welke manier de oude beweging zich hiervan distantieerde.

Voornaamste architecten

De belangrijkste architecten van de Amsterdamse School waren Michel de Klerk, Piet Kramer en J.M. van der Meij, die allen gewerkt hebben op het bureau van Eduard Cuypers in Amsterdam. Rond 1910 begonnen zij voor zichzelf en ontwikkelden samen een nieuwe bouwstijl. In 1923 overleed De Klerk. De Amsterdamse School verloor hiermee haar belangrijkste boegbeeld, al zou de bouwstijl nog meer dan een decennium blijven voortbestaan.

Zo werd in 1925 op de wereldtentoonstelling in Parijs het Nederlands Paviljoen in Amsterdamse Schoolarchitectuur uitgevoerd naar een ontwerp van Jan Frederik Staal. Ook de inrichting van dit paviljoen was geheel in de stijl van de nieuwe kunst waaronder ook de Amsterdamse School nog werd gerekend.

Kenmerken

Kenmerkend voor de Amsterdamse School is het gebruik van veel baksteen en het toepassen van versieringen in de gevels, in baksteen of beeldhouwd natuursteen. De vaak plastische gevels zijn meestal gevuld met ladderventers en worden bekroond met steile daken en soms met torentjes versierd.

Hendrik Wijdeveld gaf destijds de volgende omschrijving:

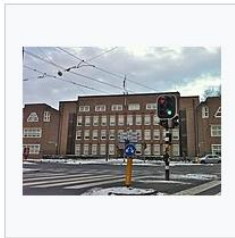
"De verschijning der Fantasievollen, die argeloos spelen met de schatten van het rationalisme. Opofferend de praktische indeling en de belangstelling voor het constructieve element voor een ver doorgevoerd principe, namelijk het principe van de tevoren vastgestelde vorm."

Gebouwen uit de Amsterdamse Schoolperiode zijn met name grote (sociale) woningbouwprojecten, scholen en enkele utilitaire werken. Door de plastische gevels en de speelse indeling hiervan is er binnen deze stijl zelden sprake van massiviteit in de gebouwen. Zij zijn wel groot, maar ogen toch menselijk.

Voorbeelden

De grootste concentratie van Amsterdamse Schoolgebouwen vindt men in Amsterdam, zoals het Plan Zuid naar ontwerp van Berlage, het Olympisch Stadion (naast Plan-Zuid) van Jan Wils, het Scheepvaarthuis van J.M. van der Meij, de woningbouw in de Spaarndammerbuurt van Michel de Klerk en schoolgebouwen van onder andere Cornelis Kruyswijk en Nicolaas Lansdorp. Ook in Plan West zijn diverse uitingen van deze stijl aan te treffen. In Tuindorp Oostzaan en Tuindorp Nieuwendam in Amsterdam-Noord manifesteert de Amsterdamse School zich in een landelijke variant van onder andere Berend Tobia Boeyinga. Een voorbeeld daarvan is Vogeldorp. Boeyinga bouwde ook een aantal gereformeerde kerken in deze stijl.

In Amsterdam zijn ook veel bruggen uitgevoerd in de stijl van de Amsterdamse School. Veel van deze Amsterdamse bruggen zijn ontworpen door Piet Kramer.

Hoofdkantoor Gemeentetram, Stadhouderskade 1, Amsterdam-West.

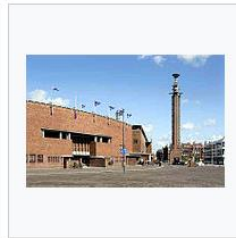
Overtoom 39, Amsterdam-West.

Ladderventers in de Burgemeester Tellegenstraat, Amsterdam-Zuid.

Het Berlage Lyceum, kort na de bouw in de jaren twintig, Amsterdam-Zuid.

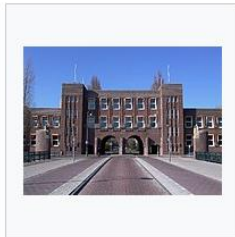
Olympisch Stadion (J. Wils), Amsterdam-Zuid.

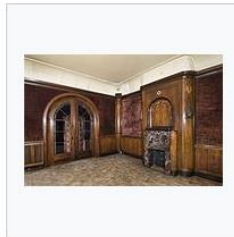
Hillehuis, Gabriël Metsustraat 34, Amsterdam-Zuid.

Complex van de woningbouwvereniging De Dageraad, Amsterdam-Zuid.

Amsterdams Lyceum, Amsterdam-Zuid.

Amsterdamse School: Interieur, overzicht van de voorkamer, Joannes Josephus Viottastraat 36.

Sinds 2001 is in een woningblok van Michel de Klerk aan het Spaarndammerplantsoen op nr. 140 Museum Het Schip gevestigd, waarin veel informatie te vinden is over de Amsterdamse School. Hier is ook een collectie Amsterdams straatmeubilair in de stijl van de Amsterdamse School te bezichtigen. Een dependance bevindt zich in het complex De Dageraad in Amsterdam-Zuid.

Buiten Amsterdam

De Gereformeerde Kerk Andijk (E. Reitsma).

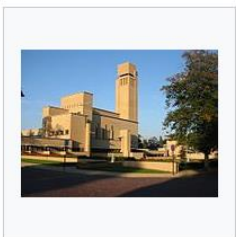
Bergen (Noord-Holland): Huize Meerhoek (C.J. Blaauw).

De Oosterkerk aan de S.S. Rosensteinlaan in de stad Groningen.

Opening (1931) van het Raadhuis van Hilversum (W.M. Dudok).

Raadhuis van Hilversum (W.M. Dudok).

Radio Kootwijk (J.M. Luthmann).

Hoofdstaatskantoor Utrecht (J. Crouwel jr.).

Nobelstraat 4, Utrecht.

Het 'Schip van Blaauw' te Wageningen (C.J. Blaauw).

De watertoren van Schimmert (J.J. Wielders).

Amsterdamse School in andere toepassingen

Niet alleen de architectuur was stijlbepalend voor de Amsterdamse School maar ook in andere toepassingen werd deze stijl gebruikt. Bekende ontwerpers zoals W. Rejters Wzn, J.J. Zijffers, K.P.C. de Bazel, Paul Bromberg en Anton Kurvers ontwierpen ook meubelen, zoals tafels, stoelen, fauteuils, klokken, lampen, behang, boekbanden en textiel. Een belangrijk verkoopadres voor sommige van de genoemde producten was Metz & Co in Amsterdam.

Straatmeubilair in Amsterdam

Verschillende soorten straatmeubilair in de gemeente Amsterdam zijn ontworpen in de stijl van de Amsterdamse school, veel hiervan sinds 1918 door Pieter Lucas Marnette, zoals de staande blauwe Gemeentegiro-bus, brandmeldpalen (de 'rode wachter') en lantaarnpalen (de 'frontsoldaat'). Van de elektrische verdeelkasten en splitskasten staat er nog een groot aantal verspreid door Amsterdam: deze zijn gedurende zeker dertig jaar in nagenoeg dezelfde vorm geplaatst. De hangende brievenbussen van de Gemeentegiro werden ontworpen door Anton Kurvers. Een collectie straatmeubilair in de stijl van de Amsterdamse School is te bezichtigen bij Museum Het Schip aan het Spaarndammerplantsoen.

Brandmelder in de stijl van de Amsterdamse School
(foto bma.amsterdam.nl)

Staannde bus Gemeentegiro in de stijl van de Amsterdamse School
(foto bma.amsterdam.nl)

Hangende bus Gemeentegiro in de stijl van de Amsterdamse School
(foto bma.amsterdam.nl)

Elektrische verdeelkast (Kabelkast Model G) van de voormalige Gemeente- Electriciteitswerken

Elektrische verdeelkast (splitskast) Gemeente- Electriciteitswerken

Meer over de kenmerken van de Amsterdamse school:

<https://amsterdamse-school.nl/themas/wat-is-amsterdamse-school/kenmerken-van-de-amsterdamse-schoolstijl/>

Vraag:

Waarom passen onderstaande gebouwen niet in de Amsterdamse school?

Antwoord:

Het eerste gebouw is het nieuwe Rabobank gebouw in Utrecht.

Dat is natuurlijk heel modern gebouw.

De andere twee zijn beiden Art Nouveau of Jugendstil-stijl

Bij het station in Leeuwarden (witte gebouw) zie je dat alleen nog terug aan de binnenkant.

Feedback

Graag horen we wat je van deze lesbrief vindt.

[Klik hier om dat in te geven.](#)